

Over houtzaagmolen De Jager

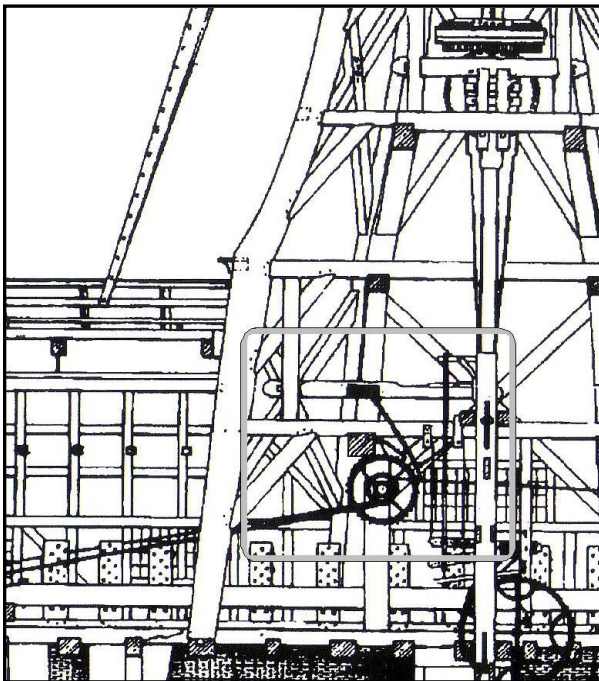
Gewoonlijk kunnen we hier berichten over werkzaamheden die zonder grote problemen verlopen, maar er is soms een dag waarop alles verkeerd gaat. Statistisch gezien is de kans niet uit te sluiten dat zich een paar zaterdagen met pech aaneenrijen. Zowat de hele afgelopen maand maart hadden we zo iets. Het was niet eens het weer dat slap of juist te ruig was – dat komt wel vaker voor. Maar nu had De Jager zelf last van een periode van ziekte, zwakte en misselijkheid.

In de februari-afl levering meldden we al dat bij het opruimen van de stammen die tijdens de winter tegen de wal van de haven lagen, bleek dat die nogal wat hinderlijke stomp en hadden. Deze stammen moeten nu zoveel mogelijk op de helling van de molen liggen opdat de zeilboten in het seizoen goed dicht bij de kant kunnen meren. Dat lukte allemaal redelijk probleemloos, zij het dat soms een stam eerst zijn voorganger een stevige zoen leek te willen geven voordat de ligplaats netjes parallel kon worden. De laatste van het stelletje leek geen problemen te veroorzaken al moest de trekdraad met twee blokken in een platte Z-bocht de molen in worden geleid.

De winderij (het haalwerk) is een dikke houten rol met aan een zijkant een krabbelrad met grote scheef geplaatste tanden. Een heen en weer bewegende haak, die op dat rad ligt, kan de kabelrol maar in één richting laten draaien. De trekhaak hangt op de raamzolder (een verdieping hoger) aan een scharnierende dikke balk

(kolderstok) die op een zaagraam rust. Zodra de molen draait en de zaagramen bewegen, gaat het haalwerk de trek-/hijsdraad tand voor tand oprollen. Een korte keerhaak zorgt er steeds voor dat een volgende tand niet kan terugdraaien. Beide haken hebben een bedieningstouw waarmee ze kunnen worden gelicht om het proces te stoppen.

Op de doorsnedetekening speelt een en ander zich af in de grijze rechthoek. Daarbinnen zit op 2/3 van de hoogte de kolderstok die links scharniert en rechts op het zaagraam ligt. Midden onder de kolderstok de twee haken en daar weer onder het krabbelrad van het haalwerk.

Volgens Murhy zal alles wat mis kan gaan ooit een keer mis gaan – dat hebben we dus ondervonden. De kolderstok, die de trekkracht moet leveren, liet het afweten en scheurde in de lengterichting middendoor: van het midden, waar de trekhaak met een beugel hangt, horizontaal naar het scharnier.

Op de meest rechtse foto is te zien dat de gebroken kolderstok met een bout in de scharnierbalk is bevestigd. De kolderstok ernaast is van het vierde haalwerk, waarmee de grote slede en de middenslee kunnen worden teruggetrokken. Na demontage van de twee stukken hebben we ze gelijmd en aan het eind (links) dat met een lip in de scharnierrol steekt, is tegen opnieuw inscheuren een slotbout toegevoegd.

Bij de laatste stam die de helling op moest, sneuvelde de kettingstrop: een gevalletje van de "zwakste schakel".

Ondertussen was Arjan doende een zeer dikke populier op de grote slede te plaatsen. Omdat het meer vertrouwd is de stam met slede en al de molen in te halen, hebben we hem in evenwicht op het achtersleehoofd gelegd. Dat had tot gevolg dat het volledige gewicht op maar een paar slede-railneuten kwam te liggen, wat veel wrijvingsweerstand veroorzaakte.

Nu hebben we zoiets al vaker bij de hand gehad en dat lossen we op met het terughaalwerk dat via een stevige elastische draad de slee meehelpt te verschuiven. Deze keer hadden we pech: de keerhaak knapte doormidden. Het breukvlak is fraai kristallijn met een verdacht plekje waar de breuk waarschijnlijk begonnen is. Hoe de stukken het beste weer (stevig) aan elkaar kunnen worden gemaakt, is nog een vraag. Wordt het elektrisch lassen of moet er een smid aan te pas komen?

Op het moment dat deze tekst geschreven wordt is het 1 april; dat begint al goed! Volgende maand positief nieuws over de vorderingen van Lourens aan de grote tafel.